

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre.....	16 kor.
Negyedévre.....	4 "
Helyben hához hordva:	
Egész évre.....	20 kor.
Negyedévre.....	5 "
Videkre postán szállítva:	
Egész évre.....	24 kor.
Negyedévre.....	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

M megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.A szerkesztőség kéziratok visszaadása
vagy megőrzése nem vállalkozik.Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 16

A választási reform és a fuzió.

(P.) Aki eddig nem volt tisztában a választási reform óriási jelentőségével, annak a szemét kinyithatja az a féktelen dühöngés, amelylyel a magyar nemzet összes külső és belső ellenségei ezt a korszakalkotó művet már most is ostromolják. Ezek az ellenséges elemek nemcsak egymással fognak kezét a koncentrált támadásra, hanem idegen segítséget is mozgósítanak, hogy a nemzeti politikának ezt az alapvető alkotását megdönthessék.

Miért ez a példátlan erőfeszítés? Bizonyára azért, mert az egységes magyar nemzeti állam ellenségei nagyon jól tudják, hogy ez a reform úgy megy keresztül, amint azt Andrássy Gyula gróf, a kormánnyal egyetértőleg tervezi, akkor ebben az országban a magyarság szupremációjára föltétlenül biztosítva lesz. Ha tehát Kossuth Ferenc államférfiúi előrelátása föl nem vette volna a hazafias pártok egyesülésének gondolatát, úgy most kellene azt fölvetni, amikor a választási reform immár a küszöb előtt áll. Mert valóságos nemzeti katasztrófa lenne, ha ebben a kérdésben az egész magyarság egyetemes akarata és szolidaritásának Brennus kardját a mérlegbe nem vehetnők.

Tagadhatatlan, hogy szerencsére nem nagy számmal, de mégis akadnak sorainkban, akik könnyüvéru felületességgel itélik meg a dolgot és azt mondják, hogy a magyarság szupremáciája a hazafias pártok egyesülése nélkül is megmarad, akármilyen lesz is a választási reform. Mert — szerintük — a magyarság számbeli tulsulyával is dominál, azonfelül pedig szellemi és vagyoni erejének nagy fölényével is mindenkorra biztosítja magának a közhatalom kizárólagos birtoklását.

Hát az valóban igaz, hogy a számbeli tulsuly, s az intellektuális és vagyoni erő biztosítja nekünk a törvényhozásban és a végrehajtó hatalomban a többséget. Ne feledjük azonban, hogy a nemzeti állam kiépítésének és megszilárdításának nagy munkájához nem elég a számbeli többség, hanem ahoz olyan impozáns hatalom kell, amelyen gyorsan és elhatározó módon megtörik minden

ellenáramlat. Tapasztalásból tudjuk, hogy egy jelentékeny számú kisebbséggel szemben a többség számtalanszor vagy egészen lehetetlen, vagy olyan lassu munkára van kárhóztatva, hogy nem képes az alkotások terén számbavehető sikereket elérni. A többségi erővel a támadásokat visszaverhetjük ugyan, de előhaladni nem birunk abban a tempóban, mely az államélet erőteljes kifejlésére és megszilárdítására mulhatlanul szükséges.

Aztán, ha a többség a magyarságé is, mit ér az, ha a pártharcok széttagozzák a nemzeti erőt? Hiszen, akinek szeme van a látásra, láthatja, hogy a szervezett ellenséges csapatok élethalálharcra készülnek ellenünk, magyarság ellen, s ezt a kívülről is támogatott küzdelmet föl nem fogják adni, sőt ellenséges indulattal fokozni fogják mindaddig, amíg nem sikerül nekünk állami életünket olyan sziklaszilárd intézményekkel körülbástyázni, amelyeknek ledöntésére többé nem gondolhatnak. De ha ezt a küzdelmet nem egységes nemzeti erővel, hanem pártokra szakadozva vívjuk meg, akkor szó sem lehet nemzeti intézményeink megerősítéséről, mert bizonyára teljesedik rajtunk a közmondás: »inter duos litigantes, tertius gaudet.«

Sőt más, közelebb fekvő baj is lehet. Megtörténhetik ugyanis, hogy magát a választási reformot sem leszünk képesek úgy megcsinálni, amint azt a nemzeti érdekek parancsolják, ha pártszempontok szerint nézzük a kerületek beosztásának döntő fontosságú kérdését.

Például, ha a pártféltékenység nem azt keresi, hogy a magyarság érdekei tekintetéből helyese-e a beosztás azt vizsgálja, hogy így talán a függetlenségi pártnak lesz előnyösebb vagy hátrányosabb, amugy pedig az alkotmánypártnak, vagy a néppártnak; és így tovább.

Ebből olyan versengés támadhat, hogy annak aztán a nemzeti szempont vallhatja helyrehozhatatlan kárát. De ha egy és ugyanazon párthoz tartozik az egész magyarság, akkor semmi más nem jön tekintetbe, csak az a kérdés, hogy az egyetemes magyar nemzeti politika javára mi az előnyösebb.

Nyilvánvaló tehát, hogy nemcsak szoros szekszus van a választási reform és a fuzió között, hanem az utóbbi mellőzhetetlen előfeltétele az előbbinek. Mint-hogy pedig a választási reformot többé elodázni sem lehet, sem nem szabad,

önként következik, hogy ha hazánk sorsát, jövődjét, egész existenciáját és nemzeti létünket kockára tenni nem akarjuk, akkor itt van a tizenkettedik óra, hogy a »salus reipublicae« zászlója alatt egy táborban egyesüljünk mindnyájan, akik magyarok és hazafiak vagyunk.

Nincs többé idő a töprekedésre, mert: »elkésik az, aki sokáig gondolkodik.«

A delegáció tagjainak kijelölése. A függetlenségi párt 22-én fog ülést tartani melyen a delegáció tagjait jelöli ki. Ugyancsak 22-én és 23-án az alkotmánypárt és a néppárt tartanak majd ülést a jelölés foganatosítása végett.

A szabadkőművesek belga szövetsége. Ugy látszik, nálunk már nincs elég puskaporuk a szabadkőműveseknek és nemzetközieseknek, nincs már miből puffogatniok. Főhő 20-án tartandó értekezletükre a szabadkőműves páholyok »humanitárius« és a »nempolitizáló« jellegűkhöz, no meg őszinteségűkhöz híven egy belga szociáldemokrata képviselőt hívtak meg, aki a klerikalizmus ellen fog menydörögni. Hasonló előadást tart *Fászi Oszkár* s hogy a kisebb kaliberű egyének is szóhoz jussanak, *Kunfi Zsigmond* elvtárs is követelni fogja az egyedül szabadalmazott héber szellem bevonulását a magyar közoktatásügybe. Persze, az ártatlan kis haragszomtrád játék nem sok vizet zavar.

A bankkérdés megoldása. A függetlenségi pártnak tudvalevőleg most az az egyetlen követelése, hogy az önálló bank minden áron megvalósítsák. A párt nagy többsége ebből a programponjtából nem hajlandó engedni, miért is nyilvánvalóvá lett, hogy a fuzió csak úgy létesülhet, ha a kormány és a többi pártok a függetlenségi pártnak ezt a követelését respektálják. A fuzió tárgyalások során természetesen a bankkérdés képezte a megbeszélések gerincét. A lapok már a minap jelentették, hogy a bankkérdésben Wekerlének sikerült egy formulát kitalálni, mely a közös bankhoz ragaszkodó Andrássyt, is, meg a függetlenségi pártot is kielégíti. Mint értesülünk, a kérdést a kartell-bank rendszerrel akarják megoldani, ami azt jelenti, hogy a magyar nemzeti bank az osztrák bankkal kartellre lép az ércfedezet, jegykibocsátás, pénzérték és a valuta egyenmősége tekintetében. A közös bank híveinek ugyanis mindig az volt a kifogásuk, hogy

Saját készítményű menyasszonyi kelen- gyék. Női férfi és gyer- mek fehérneműek.

Menyasszonyi kelengyék
Grünvald és Vahl
Budapest, Nagyvárad, Bécs.
Rákóczi-ut 5 szám. Telefon 193 szám.

Saját készítményű menyasszonyi ke- lengyék, Blousok, Jouponok, pongyolák.

az önálló magyar bank felállítása esetén nálunk jelentékeny disagio lesz, vagyis, hogy a külfölddel szemben az osztrák korona két vagy három százalékkal többet fog érni, mint a magyar, ami természetesen nagy károkat okozhatna a magyar kereskedelemnek. A kartell bank felállításánál mindez ki van zárva.

A megye őszi közgyűlése.

Gróf Tisza István az önálló jegybankról.

Az új kórház kérdése kátyuba jutott.

Biharvám megye törvényhatósága tegnap tartotta meg őszi közgyűlésnek első részét. A közgyűlés egyhangú tárgysorozata nem ígért különösebb eseményt s így előre általában sablanos lefolyásnak tekintette mindenki a közgyűlést. Ez az előzetes azonban nem vált be, mert a szürke tárgysorozat keretében gróf Tisza István, aki a politikai élettől teljesen elszigetelten él, nyilatkozott az épen szőnyegen lévő egyik legfontosabb politikai kérdésről, az önálló jegybank felállításának kérdéséről.

Jelentősebb határozat volt még a kórház kitelepítésének ügyében hozott határozat, melynek alapján a kórház ügye ismét jó hosszú időre vissza lett vetve.

A közgyűlés lefolyásáról tudósításunk a következő:

Kilenc óra előtt már meg volt telve a megyeház díszterme bizottsági tagokkal. Mintegy 250 törvényhatósági tag jelent meg, kik között régi éra emberei szerepeltek tulnyomó részben. Pontban kilenc órakor Miskolczy Ferenc dr. alispán mint a szabadságon lévő Glatz Antal főispán helyettese megnyitotta az ülést. Rövid szavakkal üdvözölte a megjelenteket.

Megnyitójában az alispán bejelenti, hogy a vármegye illusztris törvényhatósági bizottsági tagja dr. Szmercsányi Pál megyéspüspök meghalt. A haláleset által érezhető ürtámadt nemcsak a törvényhatóság tagjai sorában, de az egész megye társadalmában.

Mély részvételt viseltek az elhunyt iránt, kinek cselekedeteit a vármegye minden részében érezték, javasolja, hogy érdemeit jegyzőkönyvileg örökítsék meg.

A javaslatot egyhangulag elfogadta a törvényhatóság.

A megnyitás után az alispán időszaki jelentése s az igazoló választmány és a számonkérészek jelentéseit a vármegye minden részében érezték, javasolja, hogy érdemeit jegyzőkönyvileg örökítsék meg.

A miniszteri leiratokat tudomásul vették. Gyorsan peregetek le ezután az ügyek. Mindennél az állandó választmány javaslata dominált, míg Bácsbodrog vármegye átiratához nem jutottak.

Az önálló magyar bank.

Bácsbodrog vármegye az önálló magyar jegybank felállítása érdekében írt át, hogy a bank megvalósítása tárgyában irjanak föl a kormányhoz.

Az átiratra az állandó választmány javasolta, hogy vegyék tudomásul azt s térjenek napirendre felette.

Nadányi Károly nem tartja hazafias dolgnak, hogy Biharvám megye elzárkózzék eme nagyfontosságú gazdasági kérdés elől. Javasolja, hogy az állandó választmány javaslatát változtassák meg s irjanak fel a bács megyei átirat értelmében.

Gróf Tisza István emelkedett ezután szólásra s a következő beszédet mondotta:

Tisza István beszédje.

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság! (Halljuk, halljuk) E közgyűlés tagjainak tulnyomó nagyrésze az aktív politikától távol tartja magát. (Igaz. Ugyvan.) Gondolom ebből önként folyik az a törekvése, hogy a közgyűlés termében a pártpolitika keretén kívül együttérőleg a közigazgatási közügyeket vigyük s meddő politikai vitába ne bocsájtjukozunk. Már ez döntő szempont arra nézve, hogy az állandó választmány javaslatát fogadjam el. Röviden mégis kiakarom fejteni az én álláspontom lényegét. — Egy dolgot óhajtok mindenk előtt előtérbe helyezni és pedig azt, hogy a nemzet függetlensége annál nagyobb erőteljesebb és határozottabb, mennél erősebb és gazdagabb a nemzet s ha valaki a formáiban és a függetlenséget pronoszírozottan kifejezni akarja a függetlenség formák kifejtése is a nemzetre annál könnyebb, mennél erősebb anyagilag — persze szellemi és erkölcsi tekintetben is. Most azonban kizárólag anyagi kérdésről van szó. A függetlenség ígét annál jobban szolgálja valaki, mennél erősebbé teszi a gazdasági politika terén s annál jobban árt a függetlenségi törekvéseknek, mennél jobban gyöngíti a gazdasági politika erejét. — Igénytelen nézetem szerint, ahol közigazgatási kérdésről van szó veszedelmes és káros azt keresni, hogy egy vagy más közigazgatási intézmény az önállóság látszatával bír-e, vagy sem? Mert hiszen a nemzet önállósága nem gazdasági, hanem politikai intézmények önállóságában rejlik. Közigazgatási politika akkor szolgálja a függetlenség ügyeit — bármilyen formában legyen is az — ha erősíti a nemzet. Mindenféle közigazgatási kérdésnél egyenesen veszedelmes, ha politikai momentumokat keverünk bele s azt nézzük, hogy az a jegybank vagy az a vámterület különálló-e, vagy sem. Ez a legkisebb szempont s ez a legveszedelmesebb tévútra vezet.

Csakis a közigazgatási alapot vizsgálva, azt kell tekinteni, vajjon ez a közigazgatási politika erősebbé vagy gyöngébbé teszi-e a nemzetet. Ha erősebbé teszi az a közös jegybank és közös vámterület, akkor a függetlenség ügyeit szolgálja s ha gyengíti az a külön jegybank és külön vámterület, egyenesen rontására tör a függetlenségnek (Igaz! Ugyvan!)

Ezeknél a kérdéseknél tekintsünk el a tetszetős oldaltól, tekintsünk el a külön jegybank és külön vámterület szólalmaitól mert ez — ismételtén tévútra vezet s a való igazságot homályosítja el s kizárólag objektív alapon azt nézzük, hogy Magyarország közigazgatása miként jut előnyösebb helyzetbe, hogy a ülön vámterület és külön jegybank miként szolgálja az ország hiteligenyeit? Mikor jutunk ki jobban: ha megmarad a jelenlegi állapot vagy ha megszakítjuk az összeköttetéseinket Ausztriával s a nemzet saját erejére támaszkodik. Nem akarom a t. közgyűlés figyelmét hosszabb közigazgatási fejtegetésekkel lekötöni. (Halljuk! Halljuk!) A magam részéről nemcsak tisztában vagyok azzal a kérdéssel, hogy közigazgatásilag kedvezőbb előnyösebb, helyzetet teremt a közös jegybank — ha helyesen szervezik — s jobban szolgálja a nemzetgazdasági helyzetet, nemcsak meggyőződésem, de ne vegyék rossz néven akik más nézetten vannak, de én legjobb igye-

kezetem mellett is az önálló jegybank mellett egyetlen elfogadható argumentumot nem találom. Meggyőződésből teljesen híve vagyok a közös vámterületnek is bárha e mellett már tudok elképzelni érveket az önálló vámterület érdekében.

Méltóztassék megengedni a jegybank-kérdésnél evidens, hogy tökében szegényebb gazdasági terület csak nyerhet, ha hitelüségét összekapcsolja a tökében gazdagabb területtel, magasabb kamatlábbal dolgozó terület csak nyert, ha alacsonyabb kamatlábbal dolgozó területtel működik együtt. Az a közigazgatási terület, melynek passzív fizetési mérlege van óriási előnyt nyer, az által valóságos ternót csinál, hogy a jegybank terén szolidáris vele egy aktív fizetési mérlegű terület. Külön jegybank mellett, mi azt a tőke gazdag területet, melyet Amerikában birunk s mely ma mérséklően osztályozta hitelviszonyainkat elveszítjük. Osztrák tőke gazdasága mellett ma különállóságban eltörpülünk. Egy sokkal szegényebb gazdasági területre támaszkodó kisebb jegybanknak kellene fenntartani a bankjegyeket teljes értékükben kellene folytatni egymást a valuta-politikát és a bankjegyek irányában a bizalmat fenntartani. Sokan azt állítják mereven, hogy Magyarországon egyáltalán nem lehet a külön jegybankot megcsinálni. Én azt mondom: Lehet csak az a kérdés: minő áron?

Mennél szegényebbek a természeti eszközök mikkel egy gazdasági terület védi az aranyát, mennél kedvezőtlenebb a helyzet, mennél több a tartozás, annál inkább képtelen az aranyainak megvédelmezésére a kamatlábat leszállítani. Föl kell emelni a kamatlábat míg olyan vonzerőt nem gyakorol, hogy az aranyt nekünk kölcsön adjon. Előtte tehát kétszer kettő négy: — hogy az önálló bank Magyarországra nézve a kamatláb megdrágulását jelenti. Amennyire merek a jövőre nyilatkozni, bárha profeciákba bocsájtjukozni nem szeretek — bizony csalatom — mert az összes tapasztalatok összes gazdasági érvek ide konkludálnak, hogy a kamatláb az önálló jegybank esetén töltetlenül megdrágul. Kérem tehát, hogy függetlenebb erősebb, szabadabb idegen befolyástól önállóbb lesz-e a magyar nemzet ha külön jegybankja van.

Fel lesz ugyan irva reá, hogy ez a bank önálló, de reá zudul a könnyű ingásba jövő magas kamatláb hátránya. De ha megmaradunk a mai jegybank mellett nyugodtabb és olcsóbb hitelberendezkedést biztosítunk magunknak. Kérem fogadják el az állandó választmány javaslatát. (Hosszan tartó éljenzés.)

Gróf Tisza Istvánnak nagy tetszéssel fogadott beszéde után Farkasházi Zsigmond próbálkozott meg a szavak és tettek nagymesterével polemizálni. Tisza szavai nem állhatnak helyt, mert azok osztrák forrásból származnak, s megmetelyezik a nemzetet. Tisza politikáját strucc politikának nevezi s kéri a megye törvényhatóságát, hogy ne folytasson ilyet. Ugylátszik — ugymond — hogy a nemzeti bank kérdésében azt hirdeti Tisza, amit eddig követett. Ezt semmiesetre sem szabad a vármegyének osztani, mert kárára lesz a nemzetnek. Az osztrák fel fogja használni ezt az aggodalmat és még a közös bank kérdését is megfogja nehezíteni. Javasolja, hogy ha nem is a bács megyei átirat szellemében írjak fel, legalább olyan feliratot intézzenek a képviselőházhoz, melyben óhajtják a nemzeti bank létesülését.

Gróf Tisza István másodszer beszélt. Farkasházi beszédéből arra következtet, hogy szavait félre magyarázták. Példákkal bizonyítja előbbeni beszédének alaposságát s kéri az állandó választmány javaslatának elfogadását.

Az elnök, mivel több indítvány merült fel

Női divat terem.

Neuländer D. Dezső angol és francia női divatterme

Nagy-Körös-utca 3. szám.

Vidéki meghívásra saját költségemen azonnal kiutazom. Legmodernebb szabás és minden időben a legújabb divatlapok.

Van szerencsém a nagyérdemű hölgyközönség szives tudomására hozni, hogy nálam készülnek a legkényesebb igényeknek megfelelő zsaket kosztümök, úgy szintén francia toilették a legszebb kivitelben. A nagyrabecsült hölgyközönség szives megrendeését kérve, vagyok kiváló tisztelettel.

szavazat alá bocsátotta a kérdés eldöntését. Leszavaztak összesen 190-en. Ebből 137 az állandó választmány javaslatát és 53 Nadányi Károly javaslatát fogadta el.

Az önálló jegybank kérdésének letárgyalása után ismét az állandó választmány javaslata szerint perogtek az ügyek. A közkórház ügye ismét stáció volt, ahol vitát provokált a sok bizottsági és szakértői vélemény.

A kórház kitelepítése.

Balogh Elemér előadó ismertette az eddigi eredményeket, melyek hosszú tárgyalások lezáródott megállapodásai. Az eredmények szerint ellentétes vélemények merültek fel, melyeknek elsimítására a közgyűlés illetékes. Az állandó választmány javaslata az, hogy a kórházat a Diósi-féle telepre kell építeni.

Dr. Möriz Ernő eddig állandóan hangoztatott elvei mellett marad meg a kórházat a Rimanóczy-féle telekre javasolja építtetni.

Dr. Fráter Imre kórházi főorvos szintén az eddig hangoztatott centrális kezelés mellett fejti ki álláspontját s a Diósi-féle szöveget ajánlja.

Karácsonyi János a centrális kezelés szempontjából legalkalmasabbnak a Hoványi-féle teleket találja s ide javasolja építtetni a kórházat.

Fetszer Antal a centrális kezelés szempontját veszi figyelembe és így érthetetlennek tűnik fel előtte, hogy a sokkal kedvezőbb Hoványi-féle telek miért nincs tekintetbe véve.

Korbély József a Hoványi-féle telek kicsinek és emelkedése miatt kedvezőtlennek mondja.

Beóthy László a Diósi-féle telek mellett foglal állást. Javasolja azonban, hogy mert a város jelenleg vonakodik a másfél holdnyi területet a kórház céljaira átengedni, az ügyet vegyék le a napirendről s bízzák meg az alispánt, hogy tárgyaljon a várossal s tudassa Nagyváradal, miszerint az esetben, ha a város nem hajlandó a kórháznak átadni a területet, úgy a kórház kitelepítésének kérdését egyelőre el fogják hagyni.

A közgyűlés az állandó választmány javaslatát leszavazta s Beóthy László indítványát fogadta el.

Ezzel a közgyűlés első napja délután 2 órakor véget ért.

«A hamis tudomány»

A »hamis tudományról« keseregnek — a Nagyváradai Naplóban! A nagyvárad kir. kath. jogakadémia hanyatlását siratják — a nagyvárad szabadtérművészek félhivatalosában! A kir. kath. jogakadémia Veni Sanctéja fáj nekik s fájdalomukban glosszák csöpögnek pennájukból. Olyan tünetek, amelyek meglehetősen elterjedtek már az értelmiségnek bizonyos szerényebb igényű fokozatán s nem igen volna érdemes velük foglalkozni. Ha meg tesszük mégis, mindössze az vezérel, hogy jogakadémiánk ősz igazgatóját is jónak látták gunnyal illetni. Némelyek gusztusával megfér, gúnyt tenni a hajlott kor tisztességéből; legyen kedvük szerint. A lélek műveltségének, finomságának ez is egy fokmérője. De a mint minden jóízű ember felháborodik az ilyen nemtelen harcon, a nyilvánosság előtt is kell jelenteni, hogy az ilyen harcot minden táborban, minden önérzetes katona — lenézi. Nem fain dolog.

Nem fain dolog kivált akkor, ha a valóság helyett valótlanágokon alapul. Bozóky Alajos tudományos működéséhez az szóljon hozzá az, akinek — ugylátszik — dunsztja sincs a magyar jogi irodalomról, Bozóky tanár megnyitó beszédében, meggyőződhetek róla olvasóink, az igazi tudományról foglalkozik. A tudománynak, mint azt minden igazi tudós, a világ legnagyobb elméi szerényen megvallották határai vannak. Madách szimbolizálja ezt remekül, mikor a világűrben röplő Adám kénytelen visszatérni a földre. A tudós szerény, a tudomány vésses, fenhéjázó csak az üresfejűség s háttartalan csak az ostobaság.

Más a kutatás szabadsága és megint más a féktelen, üres spekuláció. A kutatás szabadsága a tudomány kincseit gyarapítja, a nekirugaszkodó, üres spekuláció pedig csak játék s ha valaki a nagy gyerekek játékát, a kispekulált, kérészetű, az igazsággal homlokegyenest ellenkező tétéleket tudományosnak állítja oda, az egyszerűen hamisít. A tudomány az erkölcsnek erőssége; mihelyt valami a tudomány mezében »döngeti az erkölcs határait«, az a valami vagy üzleti érdek, vagy üresfejűség, vagy feltűnési viszketeg, szóval olyasmi a mit a tudomány be nem vesz.

És végül a nagyvárad jogakadémia hanyatlása! Hát bizony ezt nehéz letagadni. Más volt a mi jogakadémiánk tekintélye, mikor még Sipos Árpádok, Magyar Gézák voltak annak büszkeségei. Bizony mi is elmondhatjuk, Zsiliszny Mihálylyal idézve Kölcseyt:

Más faj állott a kihunyt helyére
Gyöngye fővel, romlott, szivtelen.

A hanyatlásnak ezeket az okait azonban miért említette volna Bozóky? Ugyis tudja azt mindenki, aki nem hunyja be a szemét. Nem csüggeszteni: lelkesíteni kell a fiatalságot. Apponyi arcképe előtt, ennek a magyar szellemi nagyságnak szentelt ünnepen az ő nevével kapcsolatban a tudomány, a jellem, az erkölcs, a hazaszeretet, a becsületes munka hangoztatása adhatott tüzet a fiatal szívekbe. Ezen az uton szebb lesz akadémiánk jövője is. Ez az igazság utja s ezen az uton minden súlyos sorscsapás, minden éretlen túszurás közt olyan fiatalos erővel halad ma jogakadémiánk ősz igazgatója, hogy életét, működését példányképpel választhatja az ifjúság.

Ez az igazság.

Nagyvárad jövő évi virilisei.

— Az igazoló választmány ülése. —

Az 1909. évre érvényes legtöbb adót fizetők névjegyzékét tegnap állította össze az igazoló választmány, dr. Adorján Emil elnöklete alatt. Az előadói tisztet dr. Istvánffy István tb. tanácsnok töltötte be.

Első sorban tudomásul vették az adóösszeg kétszeres számítása iránt beérkezett jelentkezéseket, valamint tárgyalták egyeseknek az adóhivatal által kimutatott adóösszegek helyesbítése iránt beadott kérelmét. Így helyesbítették Breider Armin, Weinberger Lajos, dr. Moskovits Miklós, Farkas József, Löwinger József, Hranyczky Károly, Kepes L. Miklós, ifj. Popper József, dr. Gyémánt Jenő, Oláry Gyula adóját, míg Pognár Jánost és Ficzek Lajost az adóösszeg helyesbítése iránti kérelmével elutasították. Figyelembe vették továbbá Farkas Izidornak azon kérelmét, hogy a legtöbb adót fizetők névjegyzékéből hagyják ki.

Az igazoló választmány nem vette fel az adóösszeg dacára a névjegyzékbe Weisz Mór nagyszalontai lakost és báró Gerliczy Ferencet, mert nem laknak Nagyváradon; továbbá az Andrányi céget, Pekanovics Imrét, mert Bihar-megye törvényhatóságának tagja, dr. Grámm Károlyt, mert mint tisztviselő úgy is bir szavazattal, Schiller József kávést, mert mint cégtárs van bejegyezve s adója nincs külön kimutatva és Rimanóczy Bólát mert még nem lakik 2 éve Nagyváradon; ellenben felvették a névjegyzékbe Knapp Lajost.

Ezután a jövő évi virilisek névjegyzékét a következőkben állapította meg:

Moskovits Miksa mérnök, Diósy Lajos fakeskeredő, id. Guttman József építész, dr. Löblé László szeszgyáros, Oláh Ferenc mészáros, Bog-nár Sándor borkereskedő, dr. Munk Béla orvos, dr. Hoványi Géza takarékpénztári igazgató, dr. Moskovits József gyáros, Rádl Ödön ügyvéd, dr. Adorján Emil ügyvéd, dr. Kurländer Ede bankigazgató, Incze Lajos vállalkozó, Miskolczy Barna kir. közjegyző, dr. Várnay Ferenc ügyvéd, dr. Popper Ákos bankigazgató, Moskovits Adolf gyáros, Deutsch K. I. kereskedő, Kiss Károly kereskedő, dr. Mihály Lajos ügyvéd, Grósz Sándor gyógyszerész, Hlatky Endre ügyvéd, Levitter Miksa malomigazgató, Incze Lipót mérnök, Leitner Márton kereskedő, Plesz Aron mészáros, dr. Nyiry Ödön gyógyszerész (uj), Breider Armin kereskedő, Molnár Lajos gyógyszerész, dr. Weimann Jenő ügyvéd, Kepes Ignác gazdálkodó, Knapp Lajos magánzó (uj), Sal Ferenc nyug. polgármester, Ullmann Sándor kereskedő, id. Moskovits Mór gyáros, dr. Várad Ödön ügyvéd (uj), Moskovits Miksa bankigazgató, Rimanóczy Kálmán vállalkozó, Frankó Endre, Rendes Vilmos építész, Papp György magánzó, Weinberger Jakab malomtulajdonos, Molnár Henrik cukrász, dr. Schweiger Ede ügyvéd, Wégner Ödön magánzó, Huzella Gyula kereskedő, ifj. Moskovits Mór gyáros, Löwinger József bankigazgató (uj), dr. Bárdos Imre ügyvéd, Fábry József magánzó, Fleischhacker Gyula bankigazgató, Kepes L. Miklós táblabíró, dr. Olasz Béla ügyvéd, dr. Friedländer Sámuel ügyvéd (uj), Moskovits Farkas gyáros, Mezey Mihály kir. közjegyző, dr. Moskovits Miklós gyáros, Harmathy Károly táblabíró, Weinberger Lajos malomtulajdonos, ifj. Popper József kereskedő (uj), dr. Hoványi Gyula jogtanár, Müller Salamon cukrász.

Póttagok: Oláry Gyula kereskedő (uj), Farkas József kertész, ifj. Berger Sámuel gyáros (uj), Ternyei Antal, Hranyczky Károly nyug. m. árvaszéki elnök (uj), Klein Sámuel kereskedő (uj), Salamon Benedek, Leipnik Mihály kereskedő (uj), Sebestyén Lajos nyug. takarékpénztári pénztárnok (uj), Benedek Dávid mahakereskedő (uj), Glück Mór vállalkozó (uj), Ficzek Lajos ügyvéd (uj).

Ezen a névjegyzéken még azonban változások lesznek, mivel a felvett 62 virilis között hét olyan is szerepel, akik mint választottak, tagjai már a törvényhatóságnak; ezek a következők: dr. Adorján Emil, dr. Hoványi Géza, dr. Hoványi Gyula, Hlatky Endre, Frankó Endre,

Gerstenbrein Tamás és Társa

szobrász és kőfaragó mester Nagyvárad, Rákóczi-út 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagy raktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador
Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyssintén régi
Siremlékekben, sírboltok s sírkövekrenoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és
sirkőgyár.

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. sz.

Közponri iroda Nagyszében Fleischer u. 17.

Fióktelepek:

Déva. Kolozsvár. Bánpatak

Mezey Mihály és Ullmann Sándor. Ezek lemondanak virilisi jogokról, tehát a póttagok közül Oláry Gyula, Farkas József, ifj. Berger Sámuel, Ternyei Antal, Hranyczy Károly, Klein Sámuel és Salamon Benedek bekerülnek a virilisek közé.

A most megállapított legtöbb adót fizető rendes tagok között ujak: dr Nyiry Ödön, dr Váradi Ödön, Knapp Lajos, Löwinger József, Kepes L. Miklós, dr Friedländer Samu és ifj. Popper József.

Az ez évi virilisek közül kimaradtak: Bröder Jenő, Farkas Izidor, Kohn Dávid, Óváry Sándor (†), Poyóár János, dr Radó Ignác (†), id. Rimanóczy Kálmán (†), Salamon Benedek, Sonnenwirth Simon, dr Sonnenfeld Zsigmond, Ternyei Antal, ifj. Ullmann Izidor, dr Waldmann Márk és Farkas József.

Valószínű, hogy a beadandó felebbezések folytán is lesz még némi változás a névjegyzéken, mert Kepes L. Miklós és ifj. Popper József adóösszege a törvény rendelkezése ellenére számítattak s így jutottak be a névjegyzékbe.

Tanévnyitó beszéd.

— A kir. kath. jogakadémia évnyitó ünnepélyén elmondotta: dr **Bozöky Alajos** igazgató. —

(Folytatás és vége.)

Tebát erős reménnyel és önbizalommal, ne pedig félnék csüggedéssel és kétkedéssel kezdjük el a tanulást, mert hiszen önöknek legfőképpen tanulás útján kell az élet porondján ismeretüket megszerezniük. Ha pedig benn vannak már a tanulásban, legyenek kitartók, törtessenek előre lépésről-lépésre, minden újabb oklást, melyet megkaparitanok sikerül, csatoljanak örömmel a már meglévő szellemi kincsökhöz, melyet mindenképp gyarapítaniok s az elkallódástól gondosan megóvniok kell. Ugyanezért buzgalmuknak nem szabad ellankadni, nehogy kétszeres erőfeszítést kelljen kifejteniük arra, amit az egyszeri munkával is elérhetnek. Életök napirendjébe úgy osszák be maguknak, a hogy az elérendő célra való tekintettel legmegfelelőbbnek látják, tanulmányi idejük alatt ne legyen sürgősebb teendőjük a tanulással s ha olyan kényszerhelyzetben vannak, hogy okvetlenül egyéb teendőket is kell magukra vállalniok, legyen arra gondjuk, hogy azért mégis a tanulás rövidségét ne szenvedjen, mert alaposan tévednek és elszámítják magukat, ha azt hiszik, hogy, a mit az előadások szorgalmas látogatásának elhanyagolásával mulasztanak, majd később magán szorgalommal helyrehozhatják. Annak örüljenek, ha van alkalmuk, a jogi képzettségük megszerzésére és kimutatására szükséges tárgyakat ex cathedra hallgatniok, ne pedig avval vigasztalják magukat, hogy majd csak megtanulják odahaza magán szorgalomból. Kérdem önöket, miért hagynák holnapra, a mit ma végezhetnének, kivált, midőn minden napnak ki van számítva a maga feladata. Nulta dies sine lineal De meg az a sokat hangoztatott magán szorgalom, a midőn végezetül és nagynehezen reákerül a sor, csakhamar elégtelennek bizonyul, mert nélkülözi a kellő tájékoztatást, melyet csak az előadások szorgalmas látogatásából és figyelmes hallgatásából lehet megszerezni, mert csak ott a tanteremben nyílik az előadó tanárnak alkalmuk egy-egy bonyolultabb részletnek bővebb megmagyarázására, valamely a tanulóban támadt kételyek eloszlatására és a mi legfőbb az egész tananyagot összefoglaló áttekintés nyújtására. Nem vonom kétségbe a magán szorgalom jelentőségét, csupán arra kívánom önöket figyelmeztetni, hogy az, a mit közönségesen magán szorgalom alatt értenek, nem pótolja

az iskolát. Akárhány fiatal ember összeborzadt annak a nagy anyag tömegnek a láttára, melyet magán szorgalommal készült magáévá tenni, holott evvel a neki csaknem legyőzhetetlennek látszó feladattal sokkal könnyebben megbirkózik vala, ha a tulajdonképi tanulásra szánt akadémiai szorgalmi időt jobban felhasználta volna. És ekkor megszólal a lelkiismeret, szemökre hányva az illetőknek könnyelműségüket, a miért a drága időt semmivéssel elfecsérelték és tudalva őket, a miért hibájukat alig van többé módjukban jóvátenniök.

Ugyanez a lelkiismeret, melyel nem lehet alkura lépni, a mely nem hizeleg, hanem követel, amely nem kér, hanem parancsol, legyen irányítója egész életöknek, a melyet hasznosan csak úgy fognak mind a maguk, mind az emberi társadalom javára eltölteni, ha az az öntudat hatja át önöket, hogy mindnyájan egyetemes, megmásíthatatlan, elpusztíthatatlan, önmagunktól független abszolút erkölcsi törvények alatt állunk, melyeken büntetlenül nem tehetjük túl magunkat. Azért ajánlotta már a pogány Seneca a lelkiismeretnek minél gyakoribb, lehetőleg mindennapi megvizsgálását, hogy megtudjuk, miben maradtunk el s miben jutottunk előre; az önáltatás, ugymond, nem használ semmit s hiába változtatnak helyet s hiába akarjuk lelkünk szavát szórakozással elnémitani, lelkiismeretünk és bűneink mindenhová követnek bennünket.*

Ehhez az életszabályhoz minél előbb kell hozzászokniok, mert ne higyjék, hogy a jogász pálya, a melyre léptek s a melyen érvényesülni óhajtanak, talán kivételt tesz önökkel ebben a tekintetben. Sőt a társadalomban elfoglalandó szerepkörnél fogva fokozott mértékben fognak önök a lelkiismeretök irányítására rászorulni. Meglássák, hogy lépten nyomon rá fognak bukanni önön lelkiismeretük megmozdulásait, valahányszor el kell magukat valamire határozniok s akkor okvetlenül az lesz a legjobb, ha minden habozás nélkül készségesen követik ennek a beíró szózatnak a tanácsát. Sajnos, hogy vannak ugyan emberek, kik nyilván önön cselekedetei következményeitől visszaborzadva hetykén tagadják a lelkiismeret létezését, vagy a mennyiben eddigelé mégis hitt benne a nagy tömeg (sic!), mielőbbi pusztulásáról fecsegnek, mert a halálával a semmiségbe vesző embernek nincs szüksége, mielőbb a jó és rossz közötti különbség-nen túl van, semmiféle lelkiismeretre! (Nitzsche és követői). De ezeknek az embereknek nincsen igazuk, merész állításukat nem tudják bebizonyítani, megcáfolja pedig nemcsak az egész emberiségnek évezredek története, hanem kinek-kinek mindannyi saját tapasztalata is.

A budapesti t. egyetem ujja-alkításának idei évfordulója alkalmat adott Apponyi Albert gróf kultuszminiszterünknek (Lelkes éljenzés!) olyan lelkes szavak elmondására, melyek nemcsak az ottani ünnephez illettek, hanem méltó arra, hogy Magyarország összes főtanodáinak igazsága megszívlelje és becses emlékébe zárja. Lakatos Gyula jogi és Allerám Gyula bölcsészeti doktorjelölteket a király értékes gyűrűvel tüntette ki, melyet a miniszter a felavatandó két fiatal doktornak a következő beszéd kíséretében nyújtott át:

»A királyi kegy, mely önöket tudományos pályájuk kezdetén fölkereste, nem pusztán formáság és nem is pusztán elismerés előkészítő munkájuk lelkiismeretes teljesítése iránt, hanem egyszersmind intő szózat, hogy továbbhaladásukban ezt a lelkiismeretességet híven megőrizzék. Szép tudást gyűjtöttek össze már eddig is s ha nem lankadnak, e tudásuk foly-

* V. ö. Allerám, Seneca erkölcsbölcselete, Budapest 1907., 86. k. I. Sen. Ep. 28., 9., 10., 28., 1., 2., 4., 43., 45., 104., 8., de in 3. 26. 1.

ton gyarapodni fog. A tudás pedig hatalom és minden hatalom felelősséggel jár. A köz-hatalmak gyakorlásával összekötött felelősséget törvények szabályozzák; a tudás hatalmainak felelősségét egyedül a lelkiismeret hajtja végre.

»Pedig milyen félelmes e hatalom. Ugy-szólván védtelenül álland a nem tudók a tudókkal szemben; a nem tudók a tudók tanításait önállóan bírálni nem képesek, az igazság erejével hat rájuk a tudás mezében megjelenő tevely is, különösen, ha rossz ösztöneikben szövetségessékre talál. Nincs a közbatalomnak olyan letéteményese, a ki annyit pusztíthat, a nyit rombolhat, a mennyit rombol és pusztít a tudás fegyvereinek lelkiismeretlen, vagy akárcsak könnyelmű forgatója.

»A milyen magasra tehát a tudásra való törekvés és maga a tudás, ha ha erős erkölcsi erzés, komoly lelkiismeret vezeti annak felhasználását, épp oly alávaló, ettől az erkölcsi önrányítástól, ettől a lelkiismereti önbírálattól elszakad. Ez a végzetes szakadás pedig beáll, mielőtt egy hajszállnyira is eltér attól, a mit lelkiismeretesen meggondolva jótállhat, mielőtt valamit állít, amiről nincsen egészen meggyőződve, mielőtt késégtelen igazságként hirdet olyant, mit még csak keres, mielőtt robbol, ahol építeni nem képes. Szent a tudomány szabadsága, ha saját erkölcsi törvényének hatásai között marad, melyeknek túllépte tulajdonképpen már nem is tudomány, hanem a tudás technikáival üszött csalfa játék, a tudomány valójának megtagadása: a tudomány erkölcsé egy magával a tudománnyal. De e határai sértetlensége fölött már nem örködik, mint maga a tudományos lelkiismeret. Kit mást tegyünk itt bírónak, vagy kit csendőrré?

»A nemzeti munka minden ágában fokozott lelkiismeretességre van szükség; e lelkiismeretesség meggyökereztetése pedig csak onnan indulhat ki, a hol a nemzet erkölcsi és szellemi életét irányítják. A mai napon önök is belépnek az irányításra hivatottak körébe; ha azok az ambíciók teljesülnek, melyek kebelüket ma dagasztják, osztozni fognak a nemzet jövőjéért való felelősségben. Erre vállalkoznak ma; ezt a vállalkozásukat szentesíti a nemzet koronás feje a nemzet nevében. Rendüljön meg lelkük e gondolat nagyságától és a mit ma talán átérzett, a mi ma talán e pillanatban néma fogadalommal tömörül lelkükben a szilárd akarat, hogy szeplőtelenül megőrizzék tudományuk szigorú erkölcsét, az kísérje Isten áldásával Önöket egész pályájukon!»

Midőn a Paedagógiai Társaság Apponyi Albert gróftól tiszteletbeli tagjává választotta, az erről szóló oklevél átnyújtása alkalmával a miniszter végtelen örömet fejezte ki, hogy az ő működése a magyar kultúra ügyében teljesen egybevág a magyar Paedagógiai Társaság elveivel és hangsúlyozta, hogy a tanításnak a nevelés legyen a főcélja: egységes keretben egész embert nevelni és hogy a léleknek értékes kincse: a vallásosság, a hazafiság és az erkölcsi ideálok iránt való lelkesedés! Ime az a mi törekvésünk is, akik önöket nemcsak oktatni, hanem minden szépre, jóra és igazra nevelni is akarjuk, mert meggyőződésünk szerint hazánk felvirulását csak úgy remélhetjük, ha az annak sorsát intézni hivatott férfiak nemcsak alapos képzettségű elmével, hanem egyszersmind mély vallásosságú, izzó hazafiság és nemes erkölcsöktől áthatott kebelrel bírnak.

S ime dacára annak, hogy mostani közoktatásügyi miniszterünk fennkölt gondolkodása régóta köztudomású körütekintő, megfontolt, sikeres működése pedig közállapotaink mindenoldalú örvendétes fejlődését mutatja s helyezi a jövőre is kilátásba, megtörtént az a hihetetlen dolog, hogy épen ez a magasan kiemelkedő kultuszminiszterünk a m. évi pécsi kiállítás al-

HÖLGYEK!

A legdivatosabb és legújabb szabásmintáim megérkeztek. Személyzetemet a főváros elsőrangú szalonjaiból hozattam. — A munkáért kezességet vállalok. —

ROTH ADOLF női szabó
NAGYVÁRAD, ZÖLDFÁ-UTCA 11 SZÁM.

kalmával tartott közművelődési kongresszuson oda küldött képviselője személyében, valóban minősíthetetlen, durva és igazságtalan megtámadtatáskan részesült, mely országszerte a legnagyobb indignációt keltette, minek következtében számtalan oldalról üdvözlő, feliratokkal árasztották el a minisztert és mély sajnálkozásuk nyilvánítása mellett egy uttal élénk felháborodásukat fejezték ki, főképp a tanügyi körök és testületek a méltatlan sértés fölött, mely őt érte.

A mi akadémiánk tanári kara is üdvözlő felirattal* fordult a nagyméltóságához, melyben mindenképp előttről biztosította őt, hogy teljesen azonosítja magát az ő hazafias, vallásos, a társadalmi béke szervezése és fentartása egyedül alkalmas irányával, s mint a fajmagyar művelődésnek személténye és megtestesítője iránt szeretettel teljes hódolattal viseltetik, egyben pedig tudomására hozza, hogy iránta való ragaszkodásának maradó jeléül arcképét lefestette a diszterem számára, hogy szemléléséből mind a jelen, mind az ezután intézetünket felkereső fiatal jogásznemzedék, hazafias érzületre, a nemes példa követésére, önzetlen önfeláldozó tevékenységre, a nemzeti haladással elválaszthatatlanok, egybeforrott királyhűségre buzdíttassék.

A haza nagy fiának jól sikerült arcképét, a ki nemzetünknek az egész föld berekségén becsületet és tiszteletet szerzett, ime átadjuk rendelkezésének.

Éljen grf. Apponyi Albert közoktatásügyi miniszterünk!

És ezzel az 1908—8 tanévet megnyitom.

UJDONSÁGOK.

Tisztelettel kérjük olvasóinkat, — kiknek előfizetésük lejárt, — szíveskedjenek az előfizetés megújításáról idejekorán gondoskodni, hogy a lap további küldése akadályba ne ütközzék.

* **A város új kölesőne.** Nagyvárad városa tudvalevőleg elhatározta, hogy az utcák burkolása, a vízmű kibővítése, iskolák építése céljára három fővárosi pénztintézetből másfél millió korona kölcsönt vesz fel. A közgyűlés ezen határozatát a belügyminiszter jóváhagyta.

* **A csatornázási szabályrendelet.** A csatornázási szabályrendelet már évek óta készül, de még nem jutott el a miniszteri jóváhagyásig. Pedig ez nagyon fontos kérdés, különösen a városi pénztár szempontjából, mert a Rákóczi-uton s több más utcán már régen elkészült a csatorna, de a háztulajdonosoktól nem lehet behajtani a hozzájárulást és a csatornadíjakat. Mivel pedig a városnak ki kellett fizetni a munkákat, időközi kamat címén tetemes veszteség éri a városi pénztárt. A szabályrendeletet most ismét visszaküldte a miniszter pótlás végett; főleg a bírságokra van észrevétele s azt proponálja a miniszter, hogy nem mint kihágást büntessék a szabályrendelet ellen vétőket, amely pénzbírság elzárásra úgy sem változtatható át, hanem rendbíróságot alkalmazzon a város s így módosítsa a szabályrendelet tervezetét. A jogügyi szakbizottság tegnap foglalkozott a kérdéssel s abban állapodott meg, hogy a szabályrendeletben nem tartja helyesnek a rendbíróság alkalmazását, mert magánfelekkel szemben ilyet nem ismer, hanem az eredeti, kihágás alkalmazásának meghagyását javasolja. Anyagi kár esetén a károsszeg megtérítése úgy is a törvényben van biztosítva.

* **Agyonlőtt urbéri elnök.** E hó 15-én Vida József pestesi erdőőr az urbéresek erdejében Barnik Péter és Alb Gábor pesteri gazdának a jószágait találta. A tilosban legelésző állatokat behajtotta Popovics Gábor urbéri elnök udvarára. Este a jószágtulajdonosok és az erdőőr a korcsmába mentek, ahol tanácskoztak a felett, hogy milyen büntetés mellett adják ki a jószágokat. A tanácskozás barátságos idogálássá vált, mely éjtélíg húzódott. Éjtél tájban Alb és Barnik eltávoztak a korcsmából. Vida azonban még tovább ivott Popovicscsal. Éjtélután Vida elment a korcsmából. A korcsma előtt patak folyik el, melyen keresztül kellett menni Vidának, hogy a lakásába jusson. Popovics a távozó ór után utánna kiáltott:

— Ne menj át a patakon, mert vizes lesz a csizmád!

Vidát ez érthetetlen haragra lobbantotta s dühösen felett vissza:

— Nem árt az annak.

E szavak után nyomban lekapta szolgálati fegyverét és azzal Popovicsra lőtt. A golyó Popovicsot homlokán találta s azonnal halált idézett elő. A lövésre a korcsmáros kifutott, de már nem segíthetett. A tettes látva, hogy Popovics összerogyott futásnak eredt az erdő felé. Az esetről jelentést tettek az élesdi csendőrségnek, mely megindította a nyomozást, azonban még ezideig nem tudott a tettes nyomára akadni.

* **A tanítók bankettje.** A váradi tanítók karnak kedélyes házi estélye volt tegnap a Széchenyi-szálloda éttermében. Ezen estén avatták fel az új állami tanítókat, kiket élénk óvációban részesítettek. A sikerült és rendkívül népes összejövetelen megjelentek az összes iskolák tanítói felekezeti jelleg nélkül, *Vasady* és *Szirmai* tanfelügyelőkkel élőkön. Számtalan lelkes tószat hangzott el a vacsora folyamán és közreműködött azon a tanítói dalárda is kitűnő énekével. A feminizmus tiszteletére a női kollégák is nagy számban jelentek meg. Az estélyen szép összeget gyűjtöttek a tanítók leendő otthona javára. Az ünnepi hangulatban lefolyt bankett a reggeli órákban ért véget.

* **Kizavart vadházások.** Vicskó Mihály asztalos-segéd panaszt emelt Balog Lajos nevű házigazdája ellen, amiért ez az ő általa október elseéig kibérelt lakásból őt és a vele együtt élő Biró Rozáliát az elmúlt éjszaka kikergette. A házigazda orosz szemmel nézte a fiatalok törvénytelen együttélését s erkölcsi felháborodásában kergette ki őket. Az ügyüknek a bíróság előtt folytatásban van.

* **Tűz a Bazár-épületben.** A Bazár-épületben tegnapelőtt este a Sándor-féle üzletben történt tüzesetre vonatkozólag a tűzvizsgálatot tegnap délelőtt tartotta meg a rendőrség. A vizsgálat megállapította, hogy a tűz akként keletkezett, hogy az üzlethelyiség hátsó elrekesztett részében, melyet csak üzleti alkalmazottak közelíthetnek meg, az ott felgyülemlt szemét és papiros — valószínűleg eldobott gyufa, vagy cigaretta tüzétől meggyuladt s a lappangó tűz zárás után teljes erejével kitért. Hogy mennyi árucikk esett áldozatul a tűz során, azt a bizottság még csak hozzávetőleg sem tudta megállapítani. Tény azonban, hogy az épületben esett kár 800 koronára tehető. A város nem károsodik, mert az épület biztosítva volt.

* **Tapasziék tanítványai.** Csökmő községében Klein Adolf szatócs és Fekete Péter gazdálkodó teljesen a Szabó és Tapaszi léle mintára közönséges családi rendszert üzték már

huzamosabb idő óta. Azt híresztelték el a szomszédos községekben, hogy ők hamis pénzt tudnak csinálni, amely azonban nem ismerhető fel oly tökéletes. Ebből a hamisítványból háromszorannyi pénzt adnak az illető vásárlónak, mint amennyi jót kapnak. Ez a híresztelés Komádiba is eljutott, ahol B. Csongrádi Balázs jómódu gazdálkodó 3000 koronát adott a két csalónak, hogy adjanak azért hamis pénzt. Ezen kívül még házára szőlőjére is vett fel kölcsön pénzeket Csongrádi csak hogy minél több hamispénzhez juthasson. A jópénz átadása után csak várta a hamis pénzt azonban eltelt egy hónap is, de a hamis pénznek nyoma sem volt. Egy hó eltelté után levelet intézett a csalókhhoz Csongrádi, hogy küldjék már a pénzt. A gyárosok azonban visszairtak, hogy most elfogyott a készlet csak legyen türelemmel rövid idő múlva meg lesz a pénze. A rövid idő ismét egy hónapot jelentett, mire megint levelet küldött. A két pénzgyártó most azzal akart halasztást kérni, hogy megirták miszerint a csendőrök egyik társukat letartóztatták, most tehát megfigyelés alatt vannak mindnyájan így pénzt nem készíthet. Kéri, hogy legyen türelemmel és ne szóljon senkinek. Csongrádi azonban a levelet a komádi csendőrszervezetnek adta át, aki Csökmőre ment és ott a két gyárost letartóztatta.

* **Védhímlo-oltások a tüzlőtőrtanyán.** A folyó évi nyilvános védhímlo-oltások, a jövő október hó 4-én befejeződnek, miértis felszöllítatnak a szülők, gyámok, tápanyák stb., hogy oltásra kötelezett gyermekeiket a mondott napig a tüzlőtőrtanyán délelőtt 9—11 óráig oltassák be. Az oltásért díjat nem kell fizetni. Dr. *Aaróthy* Akos, v. főorvos.

* **Kézimunkát és minden hozzávalót** *Táray* Gusztáv cégnél vásároljunk (Rákóczi-ut.)

* **Magyar daltársulat a »Korona-kávéházban.** Ma és mindennap esténként egy 12 férfi és női tagokból álló, jól szervezett daltársulat tamburazene kísérettel naponta változatos műsorral hangversenyez. Kezdeté este 9 órakor. Belépti-díj nincs. Egész éjjel nyitva. Szíves pártfogást kér kiváló tisztelettel *Klein* Lajos kávé.

* **A siker titka.** A ki még egy év előtt berézett a „Pannonia” éttermébe, azt meglepte ezen igazán fényes és kényelmet nyújtó helyiség gyér látogatottsága. Ma pedig városunk legkedveltebb és leglátogatottabb vendéglője a „Pannonia” étterm. Czifóth Ferenc, az előző kény tulajdonosnak már híressé vált előkelő konyhája, elsőrendű tiszta italai és a figyelmes és gyors kiszolgálás hódították meg a közönséget oly gyorsan, mert a népszerű vendéglős igyekezete, a jóból a legjobbat nyújtani.

Az őszi gyakorlatról hazaérkezett háziérezd teljes vonós zenekara vasárnap, f. hó 20-án ismét megkezdte az oly közkedvelté vált délelőtti hangversenyek sorozatát. Természetesen minden következő vásár- és ünnepnapon lesz délelőtti katonazene.

* **Kellemes szórakozás.** *Fülöp* István az Európa szálloda tulajdonosa kellemes meglepetésben részesíti vendégeit. Nap-nap után s esténként mozgó fényképes előadásokat tart, szép időben gyönyörű, Nagyváradon csaknem egyedül álló kertjében, kedvezőtlen idő esetén pedig a tágas étteremben. Hetenként háromszor újváltozatos műsor. Nagyszerű magyar konyha. *Saját termései borok* és állandóan finom csapolt *Dreher* sör. *Belépti-díj nincs.* A zenét *Pócsi* Laci hírneves zenekara szolgáltatja.

* **Náci bácsi mozija.** Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy sikerült egy elsőrendű Párisi mozgófényképgyárral összeköttetésbe lépni. És így azon helyzetben vagyok, hogy vendégeimet a legjobb műsorral szórakoztassam. Kedvező időben az árnyas kert-

helyiségben, kedvezőtlen időben a nagyteremben. fognak tartatni minden nap az előadások. A n. é. közönség rendelkezésére állandóan friss csapolású Dréher-sör, tisztán kezelt borok, kitűnő konyha, figyelmes kiszolgálás. A műsor minden három napban teljesen új.

x MOLNAR H. Bémer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tea-sütemény kapható. Telefon 395.

Legújabb őszi kalapok és férfi divat újdonságok megérkeztek ROTH M. UTODÁNÁL.

Reichard gyermek cipői a legjobbak. ::

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Csütörtök: Szultán.
Péntek: Csodagyermek.
Szombat: Vig özvegy.
Vasárnap: délután Berger Zsiga, este: Naf-talin.

A színházi bérletek. Alig kezdődött meg a bérlet kiadás az igazgatói irodában a színház törzslátogatói sietve-siettek, hogy magoknak az állandó páholyt vagy szoltyét megszerezzék. Már eddig is világos, hogy az ideai bérlet a tavalyinál is kedvezőbb s így a színházuk nagyon tekintélyes bérlet-publikuma lesz. Erdélyi Miklós szinigazgató ezúttal teszi közé, hogy a régi bérlet igényeit még csak ma veheti figyelembe. A kik tehát a tavalyi bérletre számot tartanak, még ma jelentkezzenek, mert rendkívüli keresetség miatt a le nem foglalt páholyokat és földszinti üléseket új jelentkezőknek adják ki.

A mókus. Szerdához egy hétre igen érdekes bemutató előadás köszönti a fabódé közönségét Liptai Károly kollegánknak invenciozus, szellemes és eredetiségekben bővelkedő vigjátakát: A mókust fogják adni. A darabhoz Várady Aladár irt pompás mesét. A bemutató előadásra Faludi Gábor a vizsinház igazgatója is Nagyváradra jön s ha a darab megnyeri a tetszést akkor A mókust felveszi a Vizsinház műsorába.

TÁVIRATOK.

A berlini interparlamentáris konferencia.

Berlin, szept. 16. Az interparlamentáris konferenciára kilencszáznál többen jelentkeztek, úgy hogy a birodalmi gyűlés üléstermében a karzatokon kongresszusi tagok fognak ülni és a hallgatóságnak nem lesz helye. Az amerikai parlamentáriusok egy birodalmi selyem zászlót hoztak a németeknek ajándékol. A zászlót tegnap este adta át Barthold, az amerikaiak vezére. A zászlón nagy selyem szalagon ez a fölírás van: Béke legyen a földön. Az ünnepélyes fogadás ma este lesz.

A konferencián Apponyi Albert gróf a horvát közjogi helyzetet vázolta. Apponyi előadását az elnök tudomásul vette. A délután üléselő különböző bizottságon Apponyit konferencia elhunyt megalapítója felett tartandó beszéd elmondásával bizta meg.

Aehrenthal és Izvolszky.

Budapest, szeptember 16. Pétervárról táviratkezzék: Az iteni sajtó igen nagy meglepedésének ad kifejezést báró Aehrenthal és Izvolszki külügyminiszterek találkozásán és a legszívélyesebb irányban való fejlődést jósolja az Ausztria-Magyarország és Oroszország közti viszonyoknak, valamint kifejezi azt a reményét, hogy a Balkán ügyekben a szükséges egyetértés fog uralkodni.

Merénylet a német császár ellen.

Berlin, szeptember 16. Általános feltűnést keltett, hogy Vilmos német császár nem akart a határon túl menni. Most a császár eme magatartásának magyarázatát közlik. Ugyanis a császárnak tudomására hozták, hogy két melhausenai anarchista merényletet akar ellene elkövetni s ez tartotta vissza utjától a császárt.

A karlócai választás.

Ujvidék, szept. 16. A két párt ma ismét jelölő értekezletet tartott, azonban Bogdanovits most is kisebbségben marad. A választás péntekre van kitűzve. Eddig valószínű, hogy a két pártban közös megállapodás jön létre.

Léghajó katasztrófa.

Berlin, szept. 16. A Parceval-féle léghajó Döberin felé haladva féltízkor délelőtt erős szélrohamba került. A szél levágta a léghajót, mely összeroncsolt állapotban megakadt a faágak között. A katonai léghajó délelőtt tíz órakor Potsdam felé haladt, de nem bírt a széllal és kénytelen volt visszatérni.

TANÜGY.

Pályázat az Orsolya-zárdába. A Budapesti Közlöny tegnapi száma pályázatot hirdet a nagyvárad Orsolya-zárdában betöltendő Rier Xavér Ferenc-féle alapítványi helyre az alapítványtevő rokoni, vagy katonatisztek gyermekei pályázhatnak 8-12 év közt. A kérvények nov. 1-ig nyújtandók be a vallás- és közokt. minisztériumban.

NYILTTER.

Van szerencsém a t. c. hölgyközönség szives tudomására hozni, hogy ifj. Kohn Sámuel cégtől kileptem és **Bémer-tér, Lévy-palotában**

női

divatsalont

nyitottam.

Elvállalok mindennemű angol és francia rubák, bluzok és pongyolák készítését.

Tisztelettel **Friedman Izidor.**

Hirdetések

felvétetnek
a kiadóhivatalban.

Igazságszolgáltatás.

Bosszu.

Szabó János és Rácz Lajos régi haragosok voltak és közülök különösen Szabó János várt az alkalomra, hogy bosszuját kielégíthesse. Folyó évi április 14-én végre megérkezett a várva-várt alkalom. Rácz Lajos egyedül haladt az utcán, a közelben sem járt senki. Berettyó-ujfalu egy félreeső utcáján. Szabó János megtámadta Ráczot, a rövid viaskodás után Rácz bevert fejével és örökre nyomorék balkézűl maradt a csatatéren.

A nagyvárad kir. törvényszék mint büntető bíróság 6 havi börtönnel sújtotta a bosszualló Szabó Jánost.

KÖZGAZDASÁG.

Ertéktőzsde.

Délután 4 órakor.

Budapest, szept. 16.

Osztrák hitelrészvény	—	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	—	748.—
Leszámitoló bank	—	—	743.75
Rimamurányi	—	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	—	692.25
Közuti vasut	—	—	552.—
Városi villamos vasut	—	—	269.—

A gabonatőzsde határidői.

Délután 4 órakor.

Budapest, szept. 16.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 190.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. szept. 16.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	—	82.75
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	—	—	93.50
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	—	—	94.50
Magyar nyeremény sorsjegy kölesön	—	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	—	—	145.—
Osztrák járadék papírban	—	—	97.25
Osztrák járadék ezüstben	—	—	99.—
Osztrák járadék aranyban	—	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	—	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	150.25
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	—	748.—
Osztrák hitelbank-részvény	—	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	—	689.50
London vista	—	—	240.—
Páris vista	—	—	96.50
20 márkás arany	—	—	23.51
20 frankos (Napoleonder)	—	—	19.09
Német birodalmi márka	—	—	117.62

A szerkesztőségért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

Eladó

— két PUCH-féle —
verseny kerékpár.

Cim a kiadóhivatalban.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

16092—1908. szám.

Árverési hirdetés.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala, — mint I-ső fokú iparhatóság közhírré teszi, hogy az Amigó Mór zöldfa-utcai zálogkölcson üzletében a lejárt és meg nem hosszabbított, illetve ki nem váltott zálogtárgyak folyó évi szeptember hó 23-ik napján reggel fél 9 órakor kezdődő nyilvános árverésen elfognak adni.

Ezen árverésről az érdekelt elzálogosítók oly figyelmeztetéssel értesítettek, hogy az árverés alá kerülő tárgyak tételszámai a rendőrkapitányi hivatal hirdetési tábláján, valamint a zálogüzletben kifüggesztett jegyzékből megtudhatók.

Nagyvárad, 1908. szeptember 2.

Gerő,

r. főkapitány.

Tanuló fizetéssel felvétetik!

Cim a kiadóban.

Erdő-eladás.

A nagyvárad i. sz. főt. Káptalan tulajdonát képező, alább felsorolt erdővágások összes földfeletti fatömege, mely tulnyomó részben »tölgy épületi« fából áll, zárt ajánlatok útján eladatik, és pedig:

1. a 36 kat. holdas »méhesi« vágás Gyapju község határában,
2. a 11 kat. holdas »ábriházi« vágás Csehi község határában,
3. a 27 kat. holdas »hegy-köz-ujlaki« vágás és
4. a 11 kat. holdas »urszádi« vágás fatömegei, melyek kivánatra a természetben kimutattatnak.

A kellően lepecsételt és 10 százalék bántépénzzel felszerelt ajánlatok legkésőbb f. évi október hó 19-ik napján d. e. 10 óráig hozzám benyújtandók.

A részletes eladási feltételek az eladó uradalom erdőhivatalánál (Nagyvárad, Sal Ferenc-utca 4. sz.) beszerezhetők.

Nagyvárad, 1908. évi szeptember hó 12-én.

Papp Imre,
főtiszt.

Pülöp István Európa szállodája.
Nagyvárad legkellemesebb látogatott, szórakozó helye Most nyílt meg az Európa remek herthelyisége. Kitűnő egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely Telefon. Naponta pompás cigányzene. A vendéglős saját te. mész, kitűnő borralval, finom Dreher sörrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha. A szoba árak igen mérsékelték. Az előkelően berendezett szállodát és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a közönség figyelmébe.

Pollák Zsigmond

30 év óta fentálló jó hírnévű rőfős és divatúru nagy raktárban **elárúsításra** kerülnek az összes raktáron levő őszi újdonságok vászon, damaszt és ágy garniturok. Mindenkinek **saját érdeke**, hogy ezen áruházat felkeresse, mert **oly olcsón** sehol sem szerezheti be szükségleteit, mint ezen fent nevezett cégénél. Tisztelettel

POLLÁK ZSIGMOND

Kossuth utca elején.

Szülők figyelmébe!

Uri ieány elemi olytályu tanulókat főlvállal. — Ugyanott **hegedü órákat** ad jutányos áron. Cim a kiadóban.

Gőzmosóda vegytisztítógár

— Nagyvárad, Gilányi-utca. —

Mos, vasal s vegyileg tisztít

Mindennemü fehéremüek mosását a legnagyobb pontossággal eszközöljük. — A vegyi tisztítónkban női és férfi-ruhák, blousok, függönyök, szőnyegek a legszakszerűbben lesznek elkészítve.

A ruhák el és hazaszállítását saját kocsijainkkal eszközöljük.

Vidéki és városi telefon szám 398.

Spitz Jenő

épület üveges
Nagyváradon,
Nagy Teleky-utca 16. sz.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy egy a mai kornak teljesen megfelelő üveg, porcellán, tükör és képüzletet nyitottam. Raktáron tartok mindentféle szervizeket, lámpákat, tükröket, képeket a legegyszerűbből a legdiszesebb kivitelig.

Elfogadok képek keretezését, épületek üvegezését és egész éven átali jókarban tartását mérsékelt árak mellett.

Nagyobb épületek üvegezéséhez költségvetéssel szolgállok. Szíves meghívásra bárhol megjelenek. Csak kérem egy levelező lappal felkeresni méltóztassanak. A nagyérdemű közönség pártfogását kérem.

Spitz Jenő, üveges
Egy liter petróleum 20 fillér.

M. kir. államvasutak üzletvezetőség Debreczen.

29627—1908. szám. III. oszt.

Pályázati hirdetés.

A magyar királyi államvasutak Nagykároly állomásán 1908. évi március hó 31-én a vasuti vendéglő bérlete lejár ugyanazon időponttól számítandó öt évi időtartamra ezen vendéglő bérletére ezennel zárt ajánlati tárgyalás hirdettetik.

Az 1 koronás bélyeggel és »Ajánlat a magyar királyi államvasutak Nagykároly állomásán levő vendéglő üzlet bérletére« felirattal ellátott, nem különben a kellő okmányokkal felszerelt borítékba zárt és lepecsételt ajánlatok 1908. évi október hó 1-én déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak debreczeni üzletvezetőse titkári hivatalához posta útján bértevényvel nyújtandók be. Ugyanazon időpontig bántépénzzel háromszáz korona készpénzben küldendő be, függetlenül az ajánlattól, a debreczeni üzletvezetőség gyűjtőpénztárába posta útján jelen pályázati hirdetés számára való hivatkozással. A vendéglők bérletére vonatkozó feltételek nevezett üzletvezetőség III. (forgalmi és kereskedelmi) osztályában (Tisza palota II. em., 10. ajtó) a hivatalos órák tartama alatt (d. e. 8-tól d. u. 2 óráig) megtekinthetők, miért is az ajánlattevőkről feltételeztetik, hogy azokat ismerik és magukra nézve egész terjedelmükben kötelezőknek elfogadják.

A feltételektől eltérő vagy a kitűzött határidőn túl beérkező ajánlatok figyelembe vételét nem fogadjuk.

A magyar királyi államvasutak fentartják maguknak azon jogot, hogy a pályázók közül tekintet nélkül a felajánlott bérletösszeg nagyságára, szabadon választassanak.

A vendéglő helyiségek közül az I. II. oszt. étterem fűtése és világításáról a vendéglős saját költségén köteles gondoskodni, míg a III. oszt. váró- és étterem világítási és fűtési költségeit fele részben a vasutintézet, fele részben pedig a vendéglős viseli.

Az ajánlat feletti döntés határidejéül a pályázati határidő lejártától számítva nyolc hét tüzetik ki.

Kelt Debreczen, 1908. szeptember hó,

Az igazgatóság.

K É S Z I T :

Vasszerkezeteket, csigalépcsőzetet, vashidakat, üvegtetőzetet, modern vasrácszatokat.

Géperőre berendezett vasszerkezet, épület, műasztalos, sajtoló és csavargyártó telep

HRAZDIL EMIL Nagyvárad, Rózsa-u. — Saját-ház. —

Takarék tűzhely speciális készítője. Lakatos árukban nagy raktár. Vidéki szállításokra berendezkedve. Tanulók felvétetnek.

Vasszerkezetű víztornyokat, víztartályokat, vasablakokat. — Bádogosoknak ajánlja saját gyártmányú tetőblakjait.

Az őszi és téli áruk kiárusítása megkezdődött

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházában,

hol a legjobb minőségű őszi és téli kelmék, se-lyemblousra valók, őszi és téli felöltő modellek, szőrmegallérok, kabátok, fehérneműek, vásznak, szőnyegek, függönyök, asztalneműek stb.

végeladási árban árusítatnak ki.

Saját érdeke tehát mindenkinek, hogy ebbeli szükségletének beszerzése előtt a cég áruházát felkeresse, hol az árak rendkívüli olcsóságáról az áruk jó s á g á r ó l személyesen is meggyőződhetik.

Elsőrangú divattermeiben a legszebb angol kosztümök és francia toillettek igen jutányos árban vállaltatnak.

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-tér.

Rákóczi-út
Oláry-ház

TANKÖNYV és iskolaszer szükségletünket szerezzük

SEBŐ IMRE
könyv és papirkereskedésében Nagyváradon Rákóczi-út.

Rákóczi-út
Oláry-ház

Kész gyászruhák
:: raktáron. ::

Női kosztümök és
:: blousok. ::

Wéber Testvérek

■ kész női és gyermek ruha áruháza Nagyváradon. ■
Rákóczi-ut Bémer-tér sarkán.

Nagyvárad és Biharmegye legnagyobb kész női
és gyermekruha áruháza Wéber Testvérek.

NAGY VÁLASZTÉK!

Kész leányka ruhák és kabátkák, kész
női pongyolák, aljak és fehérneműek olcsó
bevásárlási forrás.

TELEFON 684.

Wéber Testvérek
Bémer-tér.

Megrendelések 2 nap
- alatt készülnek. -

Mérték utáni megren-
delések elfogadtatnak.

